

Kehitysvaikutuksia - vuoden 2008
liikeyhteistyösuostukihakemusten II,
viimeinen seurantaraportointi

29.3.2012

Sisällysluettelo

Tiivistelmä.....	2
1. Liikekumppanuustukihankkeiden toteutuksen seuranta	4
2. Myönnettyjen liikekumppanuustukihankkeiden kehitysvaikutuksia	5
2.1. Hankkeiden onnistuminen	5
2.2. Hankkeiden taloudellinen tuottavuus	7
2.3. Investoinnit kohdemaahan.....	7
2.4. Hankkeiden työllistämisaikutukset.....	7
3. Kehitysvaikutusten raportointi	8
4. Teknologian ja tietotaidon siirto	9
5. Koulutus.....	10
6. Sosiaaliset vaikutukset.....	10
7. Vaikutukset naisten työllistymiseen ja sukupuolten väliseen tasa-arvoon.....	12
8. Yleinen infrastruktuuri.....	13
9. Markkinat ja tuotantorakenne	14
10. Ympäristövaikutukset	14
11. Tuonti.....	15
12. Uuden yhtiön perustaminen	16
13. Alihankintasuhteen muodostaminen	16
14. Suomalaisen ympäristöteknologian pilotointi.....	17
15. Jatkohankkeet.....	18

29.3.2012

Tiivistelmä

Liikekumppanuusohjelman tavoitteena on lisätä suomalaisten ja kehitysmaissa sijaitsevien yritysten ja organisaatioiden kaupallista yhteistyötä niin, että hankkeiden tuloksena aikaansaadaan myönteisiä kehitysvaikutuksia kohdemaissa. Tämä on suomalaisille yrityksille yksi mahdollisuus osallistua köyhyyden vähentämiseen, kansainvälisten kehitysongelmien ratkaisuun sekä vihreän talouden kehittämiseen. Kehitysvaikutusten raportointi kiinnittyy kansainvälisiin kehityspolitiikan tavoitteisiin, joihin myös Suomi on sitoutunut: Kehitysvaikutuksia arvioidaan pääasiassa YK:n vuosituhattulistuksen kehitystavoitteiden (Millennium Development Goals, 2000) näkökulmasta, erityisesti keskittyen globaalin kumppanuuden edistämiseen ja köyhyyden vähentämiseen kehittyvissä maissa kannattavan liiketoiminnan avulla.

Raportoinnin kohteena oli 53 yritystä, joille maksettiin liikekumppanuustukea yhteensä 1 269 787,20 euroa. 53 hankkeesta 5 oli aiempien hankkeiden jatkohakemuksia. Tässä raportoidaan pääasiassa vuonna 2008 ensimmäisen liikekumppanuustukihakemuksensa jättäneistä 48 yrityksestä. Näistä 13 yritystä on investoinut yhteensä vähintään 7 863 230, mikä on vähän yli kuusi kertaa käytetty liikekumppanuustuki.

Seurantaraportoinnin perusteella 24 hanketta 48 hankkeesta (50 %) on onnistunut hyvin. Osa onnistuneista hankkeista oli vielä raportointivaiheessa keskeneräisiä, mutta etenivät suunnitelman mukaan, joten niiden voidaan olettaa toteutuvan kokonaisuudessaan tulevaisuudessa. Ensimmäisenä vuonna (2009) onnistuneiksi arvioitujen määrä oli 27 (56 %), toisena (2010) 25 (52 %) ja nyt kolmantena vuonna (2011) 24 (50 %).

Osassa hankkeista onnistuminen ei ole vielä varmaa; yhdeksästä hankkeesta neljää oli lykätty, ja neljä oli kesken. Lisäksi yhden, aiemmin keskeytetyn hankkeen jatkamista valmisteltiin parhaillaan.

Hankkeista 17 on jo tässä vaiheessa tuottavia. Lisäksi onnistuneista, kesken olevista tai lykättyistä hankkeista kahdeksan uskoo siihen, että hankkeet tulevat olemaan tuottavia tulevaisuudessa.

48 hankkeesta 30 yritystä raportoi hankkeen positiivisista työllistämisaikutuksista. Suoraan ja epäsuorasti on työllistetty yhteensä noin 1760 henkilöä. Suorista työpaikoista uusia oli 547 kpl. Uusia työpaikkoja on syntynyt keskimäärin 22 per suoraan työllistävä yritys, mikä on hieman vähemmän verrattuna vuoden 2007 hankkeiden työllistämisaikutuksiin (30 henkilöä). 21 tällä hetkellä työllistävästä yrityksistä arvioi kuitenkin työllistävänsä 1503 ihmistä nykyistä enemmän seuraavien kahden vuoden aikana, mikä parantaisi hankkeiden kokonaistyöllistämisaikutuksia. Myös seitsemän sellaista yritystä, jotka eivät tällä hetkellä työllistä ketään, arvioivat työllistävänsä kahden vuoden kuluessa.

Naistyöntekijöiden määrä on 269, eli 22,6 % työpaikoista, ja työllistämiensä naisten määrästä raportoi 17 yritystä. Useampi yritys on kuitenkin raportoinut joko vaikuttaneensa positiivisesti naisten työllistymiseen tai työoloihin tai raportoinut hankkeen suotuisasta vaikutuksesta sukupuolten väliseen tasa-arvoon.

29.3.2012

Alla olevassa taulukossa on kooste yritysten ilmoittamista kehitysvaikutuksista.

Kehitysvaikutuksia	%
teknologian ja tietotaidon siirto	75 %
koulutus	69 %
sosiaaliset vaikutukset	56 %
yleinen infrastruktuuri	33 %
markkinat ja rakenne	75 %
ympäristövaikutukset	60 %

Teknologian ja tietotaidon siirron osuus on täysin samalla tasolla verrattuna vuoden 2007 hankkeisiin, jolloin myös 75 % yrityksistä raportoi teknologian ja tietotaidon siirrosta. Lisäksi on huomattava, että osa hankkeista, jotka eivät raportoineet teknologian ja tietotaidon siirrosta, olivat vasta käynnistysvaiheessa. Lähes 70 % hankkeista on sisältänyt koulutusta. Työssäoppimista on esiintynyt eniten. Myös erityisiä koulutusohjelmia ja projektijohdon koulutusta on toteutettu useassa hankkeessa.

25 yrityksessä, jotka raportoivat sosiaalisista vaikutuksista, maksetaan keskimääräistä parempia palkkoja, mikä on useimmin esiintyvä sosiaalinen vaikutus. Muita jonkin verran esiintyviä sosiaalisia vaikutuksia ovat majoitusmahdollisuuksien tarjoaminen työntekijöille sekä HIVin/AIDSin ennaltaehkäisyyn liittyvät ohjelmat.

Kolme neljäsosaa yrityksistä raportoi kohdemaan markkinoihin ja niiden rakenteisiin kohdistuneista kehitysvaikutuksista. Useimmin ilmoitettuja kehitysvaikutuksia ovat mm. parantunut tuotteiden laatu ja kilpailun vahvistuminen.

29 yritystä eli 60 % raportoi hankkeen muista ympäristövaikutuksista. Merkittävimpiä ympäristövaikutuksia olivat suomalaisessa emoyhtiössä lisääntynyt tietoisuus kansainvälisistä sosiaalisista ja ympäristöstandardeista, sekä sosiaalisten- ja ympäristöstandardien täyttäminen paremmin joko kohdemaahan perustetussa yrityksessä tai partneriyhteisössä. Myös energiatehokkaiden menetelmien ja ympäristöystävällisten raaka-aineiden käytön lisääntymisestä ja ympäristöstrategian toteuttamisesta raportoitiin usein.

27 hankkeesta, joissa tarkoituksena oli perustaa uusi yhtiö kohdemaahan, 15:ssä (56 %) oli perustettu uusi yritys. Perustetuista 15 yhtiöstä viisi on yhteisyrityksiä ja kymmenen tytäryhtiötä.

92 % tuonnista raportoivista hankkeista on onnistunut lisäämään pätevyyttä täyttää tuontivaatimuksia. Alihankinnasta raportoi 14 hanketta, joista vain kahdella se oli ollut pääasiallisena tavoitteena. Valtaosassa näistä on johtanut alihankittujen tuotteiden tuotannon volyymin kasvuun sekä tuotteiden korkeampaan laatuun.

Vaikka yksikään hanke ei ollut hakenut tukea ympäristöteknologian pilotointiin, kolmessa hankkeessa pilotoitiin suomalaista ympäristöteknologiaa kohdemaassa. Näistä kolmesta hankkeesta yksi oli hyvin onnistunut, ja kahta oli lykätty toistaiseksi.

29.3.2012

1. Liikekumppanuustukihankkeiden toteutuksen seuranta

Tässä raportissa on kuvattu vuonna 2008 myönnettyjen liikekumppanuustukien kohteina olleiden hankkeiden toteutus perustuen yritysten seurantaraporteissa antamiin tietoihin heidän hankkeidensa vuoden 2011 syksyyn mennessä saavutetuista vaikutuksista. Seurantaraporttikaavakkeet (seurantaraportti II) on toimitettu yrityksille kesällä 2011. Nämä tuen saajat ovat nyt täyttäneet kaikki raportointivelvoitteensa eivätkä enää tämän jälkeen raportoi edistyksestään operaattorille.

Liikekumppanuustuen saajat raportoivat operaattorille seuraavasti:

- Loppuraportti maksatuspyynnön yhteydessä (viimeistään syyskuussa seuraavana vuotena siitä, kun hakemus on käsitelty operaattorin tukikomiteassa), tässä tapauksessa vuoden 2009 lopulla,
- Seurantaraportti I (loppuraporttia seuraavana vuonna), tässä tapauksessa vuoden 2010 lopulla¹, sekä
- Seurantaraportti II (ensimmäistä seurantaraporttia seuraavana vuonna), tässä tapauksessa vuoden 2011 lopulla².

Raportointivelvollisuus on syntynyt tuen saajalle tuen saajan ja operaattorin välillä tehdyn sopimuksen mukaisesti. Jos tuen saaja ei ole täyttänyt raportointivaatimuksia, on operaattorilla ollut oikeus vaatia liikekumppanuustuen takaisinmaksua. Ne tuen saajat, joille ei ole suoritettu maksatusta, eivät ole raportointivelvollisia.

Seurantaraportointi perustuu asiakkaiden seurantalomakkeissa antamiin tietoihin, ja niissä esitetyt asiat ovat näin ollen heidän subjektiivisia mielipiteitään hankkeen toteutuksesta. Epäselvissä tapauksissa ollaan oltu asiakkaaseen myös puhelinyhteydessä. Kaikkia annettuja tietoja ei ole kuitenkaan erikseen tarkistettu.

Hankkeet rekisteröidään niiden pääasiallisen tavoitteen mukaan; esimerkiksi hankkeessa, jossa tavoitteina ovat sekä yhteisyrityksen perustaminen, ympäristötekniikan pilotointi että paikallisen työvoiman kouluttaminen, hanke rekisteröidään yhteisyrityshankkeeksi. Monilla hankkeilla on kuitenkin useampia tavoitteita, ja seurannassa hankkeen onnistumista arvioidaan kokonaisvaltaisesti myös muiden tavoitteiden osalta. Mikäli siis hankkeella on useampia tavoitteita, raportoidaan seurantaraportoinnissa hankkeesta useammassa kuin yhdessä kohdassa.

Samaa raportointipohjaa käytetään niin suuryritysten investointihankkeisiin, alihankintahankkeisiin kuin pieniin kehityskaupunkihankkeisiin. Joskus yritykset vastaavat, että hankkeella ei ole ollut vaikutusta tietyllä mittarilla, mutta toisinaan muun raportoinnin ja viestinnän perusteella voidaan päätellä, että tilanne ei todellisuudessa ole tämä. Yritykset eivät aina osaa arvioida hankkeensa kehitysvaikutuksia tietyllä osa-alueella, tai heillä ei ole niistä tarkkaa tietoa. Lisäksi arviot voivat vaihtua riippuen siitä, mitä hankkeessa on viime aikoina tapahtunut tai kuka seurantaraportin täyttää. Hankkeen onnistumista on

¹ Vuoden 2007 hankkeet raportoivat samaan aikaan viimeisen kerran (seurantaraportti II).

² Vuoden 2009 hankkeet raportoivat samaan aikaan ensimmäisen kerran (seurantaraportti I).

29.3.2012

kuitenkin tänä vuonna ollut aiempaa helpompaa arvioida seurantaraportointilomakkeeseen lisätyn, hankkeen nykytilanteesta tiedustelemaan vapaan tekstikentän ansiosta. Selvissä väärinymmärryksissä tai epäselvissä tilanteissa on asiakkaaseen oltu yhteydessä, jotta vastaus on voitu kirjata oikeanlaiseksi.

2. Myönnettyjen liikekumppanuustukihankkeiden kehitysvaikutuksia

Vuonna 2008 tukikomiteassa käsiteltiin 99 hakemusta ja 68 hakijalle myönnettiin tukea yhteensä 3 591 597,10 euroa. 15 tuen saajaa ei pyytänyt maksatusta, ja näin ollen raportointivaade seurantaraportoinnin osalta koski vain 53 liikekumppanuustuen saajaa. 53 maksatusta pyytäneestä hankkeesta 5 oli aikaisempien hankkeiden jatkohakemuksia³, ja näin ollen hanketuloksista raportoidessa käytetään hankemääränä 48. Näille 48 yritykselle maksettiin liikekumppanuustukea yhteensä 1 122 328,14 euroa⁴. Vuonna 2011 lähetettiin kyseisille 48:lle vuoden 2008 tuen saajalle toinen seurantaraportointikaavake. Tämä raportointikaavake oli viimeinen, eivätkä yritykset enää tämän jälkeen raportoi hankkeidensa edistymisestä. Liitteessä 1 on kootusti vuosien 2006-2008 hankkeiden raportoidut kehitysvaikutukset.

Nämä 48 yritystä raportoivat etabloitumisestaan⁵ operaattorille liitteessä 2 olevan taulukon mukaisesti. Hankkeet, joiden tilanne on ennallaan, eli muutosta edellisestä vuodesta seuraavaan vuoteen ei ole tapahtunut, ovat samassa taulukon kohdassa kuin edellisenä vuotena. Jos muutosta on tapahtunut huonompaan, edellisen vuoden raportointiluokituksen alle on lisätty uusi rivi ja hanke siirretty sille. Mikäli on syntynyt muutosta parempaan, hanke on siirretty ylös jo olemassa olevien hankkeiden luokitukseen tai sille on lisätty uusi rivi alapuolelle.

2.1. Hankkeiden onnistuminen

Vuonna 2011 tehdyn toisen seurantaraportoinnin perusteella 24 hanketta 48 hankkeesta on kahden vuoden jälkeen hyvissä voimissa. Ensimmäisenä vuonna onnistuneiksi arvioitujen määrä oli 27 (56 %), toisena 25 (52 %) ja kolmantena siis 24 (50 %).

Taulukko 1. Vuoden 2008 hankkeitten (48 kpl) tilanne vuonna 2011.

2008 LKT-hankkeet	kpl	%
Onnistuneet	24	50 %
Kesken tai lykätty ⁶	9	19 %
Ei onnistuneet	15	31 %
Yhteensä	48	100 %

Onnistuneiden hankkeiden lisäksi osa hankkeista ei ole vielä päässyt kunnolla käyntiin; tämän vuoden seurantaraportin perusteella kesken on neljä hanketta, ja yhtä aikaisemmin lopetettua hanketta ollaan käynnistämässä uudelleen. Mikäli nämä viisi hanketta onnistuisivat kaikki, nousisi onnistuneiden hankkeiden osuus 60 %:iin. Tämän lisäksi hankettaan on lykännyt neljä yhtiötä, mutta hankkeet saattavat

³ Yksi jatkohakemushankkeista on vuoden 2006 hankkeen jatkohakemus, ja neljä vuoden 2007 hankkeita, joista on raportoitu vuoden 2006 ja 2007 kehitysvaikutusraportoinnissa. Jatkohankkeista on kerrottu lisää kappaleessa 15.

⁴ Liikekumppanuustukea maksettiin vuonna 2008 kaikkiaan 1 269 787,20 euroa, josta jatkohankkeiden osuus oli 147 459,06 euroa.

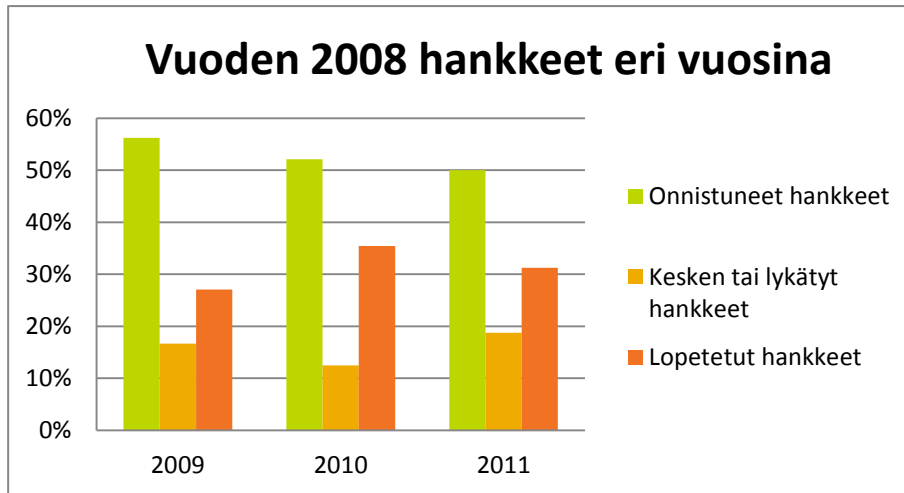
⁵ Etabloituminen tarkoittaa tässä kaikkia pitkäaikaisen liikekumppanuuden muotoja eli yhteisyritys, tytäryhtiö, pitkäaikainen osto- tai alihankintasopimus, huolto-yhtiö, franchise- ja lisensiointisopimus, suomalaisen ympäristöteknologian pilotointi jne.

⁶ ”Hanke kesken” tarkoittaa että kaikkia selvitystyöitä ei ole vielä toteutettu ja ”hanke lykätty” että selvitystyöt ovat valmiit mutta päätöstä etabloitumisesta ei vielä ole tehty, eli päätöksentekoa on lykätty.

29.3.2012

toteutua tulevaisuudessa. Osassa tapauksista talouden taantuma on viivästyttänyt hankkeen etenemistä tai vähentänyt sen laajuutta tai tuottavuutta. Kolmen ensimmäisen vuoden kehitys on esitetty kuvassa 1. Lisää taulukoita hankkeiden toteutumisesta on esitetty liitteessä 3.

Kuva 1. Vuoden 2008 hankkeiden tilanne eri vuosina.

Vaikka taantuma voikin viivästyttää ja lykätä hankkeita, on hyvin mahdollista, että hankkeet myöhemmin onnistuvat. Esimerkiksi yksi hanke, joka raportoi loppuraportissaan maksatuksen yhteydessä lykänneensä hanketta taantuman vuoksi, on nyt perustanut toimivan yhteisyrityksen, ja hanke on jo tuottava. Hankkeen keskeytys taantuman vuoksi ei siis välttämättä tarkoita sitä, että hanke on lopullisesti kuopattu.

Taulukko 2. Pitkäaikaisen liikekumppanuuden muoto (suunniteltu sekä toteutunut)

Pitkäaikaisen liikekumppanuuden muoto	Kpl	%	%
Tytäryritys tai yhteisyritys (perustettu)	15 ⁷	31,25 %	31,25 %
Tytäryritys tai yhteisyritys (ei perustettu)	12 ⁸	25,00 %	
Alihankinta (aloitettu)	2+12 ⁹	6,25 %	31,25 %
Alihankinta (ei aloitettu)	3 ¹⁰	4,17 %	
Huolto ym. (toteutunut)	2+1	4,17 %	4,17 %
Huolto ym. (ei toteutunut)	1	2,08 %	
Lisäarvollinen kehitysmaatuonti (aloitettu)	3+9	6,25 %	25,00 %
Lisäarvollinen kehitysmaatuonti (ei aloitettu)	4 ¹¹	8,33 %	
Muu (toteutunut) ¹²	5 ¹³	10,42 %	10,42 %
Muu (ei toteutunut) ¹²	1	2,08 %	
Yhteensä	48+21	100 %	109,09 %

⁷ Kahdessa hankkeessa yhteisyritys on perustettu, mutta toiminta ei ole vielä lähtenyt käyntiin toteutuksen haastavuuden vuoksi vaan kyseessä on pöytälaatikkoyritys. Lisäksi toista hankkeista on lykätty toistaiseksi.

⁸ Neljässä hankkeessa yhteis- tai tytäryrityksen perustaminen on suunnitteilla tulevaisuudessa.

⁹ Kolmessa tapauksessa kahdestatoista alihankinta on sittemmin lopetettu.

¹⁰ Yhdessä hankkeista alihankinnan aloittaminen on suunnitteilla tulevaisuudessa.

¹¹ Yhdessä hankkeista tuonnin aloittaminen on suunnitteilla tulevaisuudessa.

¹² Muu sisältää kolme koulutushanketta, turismihankkeen ja sosiaaliseen asuntotuotantoon lisensiointipartnerin kautta keskittyvän hankkeen. Muu (ei toteutunut) on kalanjalostushanke.

¹³ Näistä hankkeista kaksi on myöhemmin lopetettu, toinen hankkeista terrorismin uhan takia ja toinen hankkeista partnerin epäluotettavuuden vuoksi.

29.3.2012

Taulukossa ovat sekä hankkeiden ensisijaiset että muut tavoitteet. 21 (44 %) hankkeessa tehtiin lopulta muutakin, kuin mitä oli alun perin suunniteltu tehtävän ja mihin oli haettu tukea, esim. moni yhteisyrityshanke oli aloittanut myös alihankinnan.

2.2. Hankkeiden taloudellinen tuottavuus

Taloudellinen tuottavuus on tärkeässä osassa hankkeen onnistumisen ja näin ollen myös kehitysvaikutusten toteutumisen osalta. Yrityksiltä kysytään tämän vuoksi myös arvioita hankkeiden tuottavuudesta. Hankkeensa arvioi kohtalaisen tuottavaksi 10 ja tuottavaksi 7 yritystä. Tuottamattomaksi hankkeen arvioi 17 yritystä, ja erittäin tuottamattomaksi yksi yritys. Tämän lisäksi 13 yritystä ilmoitti, että tuottavuutta ei voida tällä hetkellä arvioida. Tuottavaksi arvioituista hankkeista yksi on jo lopetettu asiakkaiden puutteen vuoksi.¹⁴

Kahdeksasta onnistuneesta hankkeesta, jotka eivät arvioineet hankettaan tällä hetkellä tuottavaksi, viisi on sanonut, että hanke on eriasteisilla todennäköisyyksillä tuottava tulevaisuudessa. Yksi ilmoittaa, että tulevaa tuottavuutta ei voida arvioida, ja kaksi ei ole vastannut kysymykseen tulevasta tuottavuudesta. Lisäksi neljä joko kesken olevista tai lykätystä hankkeista arvioi, että hanke on kohtalaisen todennäköisesti tuottava tulevaisuudessa.

2.3. Investoinnit kohdemaahan

Seurantaraportoinnissa 13 yritystä raportoi investoinneista kohdemaahan. Yhteensä yritykset olivat investoineet 7 863 230 euroa. Investoinneista raportoineista 13 hankkeesta 12 on aikaisemmin mainittuja onnistuneita, toiminnassa olevia hankkeita, ja yksi hankkeista on vielä keskeneräinen.

Investoinneista raportoineista 13 hankkeesta viisi raportoi toimintojensa olevan kohtalaisen tuottavia ja kaksi tuottavia. Viisi hanketta puolestaan raportoi, ettei hanke ole tuottava tällä hetkellä, ja yhden hankkeen tämänhetkistä tuottavuutta ei voida arvioida. Näistä kuudesta hankkeesta neljä arvioi, että hanke on tuottava tulevaisuudessa joko todennäköisesti tai erittäin todennäköisesti, ja yksi arvioi hankkeen olevan tuottava tulevaisuudessa melko todennäköisesti. Lisäksi yksi yritys ilmoitti, että hankkeen tulevaa tuottavuutta ei voida arvioida.

2.4. Hankkeiden työllistämisaikutukset

Positiivisia työllistämisaikutuksia raportoitiin olevan yhteensä 30 hankkeessa 48:sta, ja yhteensä hankkeissa työllistettiin 1760 henkilöä.

Hankkeen suorista työllistämisaikutuksista raportoi 25 yritystä eli 52 % kaikista hankkeista. Raportoinnin mukaan hankkeet työllistivät suoraan yhteensä 1192 henkilöä. Liikekumppanuustukihakemusta tehdessään työllistämistä raportoineet yritykset olivat arvioineet työllistävänsä suoraan noin 2063 henkeä. Työpaikoista 547 oli uusia. Hankkeiden työllistämisaikutukset ovat vuodessa lisääntyneet 370 henkilön verran, ja uudet työpaikat ovat lisääntyneet 286:lla. Työllistämistä raportoineet hankkeet ovat kuitenkin osaksi eri hankkeita kuin viime vuonna. Kolme hanketta, jotka vielä viime vuonna raportoivat

¹⁴ Kyseessä on turismihanke, jonka aloittamiseen ja ylläpitämiseen ei tarvittu suuria investointeja, joten vaikka kysyntä loppui mm. terrorismin riskin vuoksi, jäi hankkeen kokonaistulos tuottavaksi.

29.3.2012

työllistämistä, eivät enää työllistä. Kolme muuta hanketta myös ilmoittaa nyt työllistävänsä hieman vähemmän ihmisiä kuin ennen. Vastaavasti kolme uutta hanketta kuitenkin ilmoittaa nyt työllistämistä, ja monien jo viime vuonna työllistäneiden hankkeiden työllistämismäärät ovat lisääntyneet.

25:stä suoraa työpaikkoja tarjonneesta hankkeesta 22 on edelleen hyvissä voimissa, ja kaksi hankkeista on osin kesken, joten niiden tarjoamien työpaikkojen määrä saattaa kasvaa tulevaisuudessa. Työllistävistä yrityksistä 21 arvioikin työllistävänsä 1503 ihmistä nykyistä enemmän seuraavien kahden vuoden aikana. Myös seitsemän sellaista yritystä, jotka eivät tällä hetkellä työllistä ketään, arvioivat työllistävänsä yhteensä 20 087 henkilöä kahden vuoden kuluessa¹⁵.

Suorasta työllistämistä raportoineista 25 yrityksestä yksi, joka ilmoitti työllistäneensä yhteensä 4-6 henkilöä, on lopettanut hankkeensa. Raporttien perusteella ei kuitenkaan pystytä sanomaan, ovatko hankkeen luomat työpaikat kohdemaassa säilyneet.

Lisäksi 22 yrityksessä on työllistetty epäsuorasti. Viisi yrityksistä on työllistänyt ainoastaan epäsuorasti, ja 17 on yllämainittuja yrityksiä, jotka työllistävät myös suoraan. Epäsuorasti luotuja työpaikkoja oli yritysten omien arvioiden mukaan noin 568. Epäsuorasta työllistämistä raportoineet ovat hakuvaiheessa arvioineet työllistävänsä epäsuorasti 361 henkeä.

Kaksi toiminnassa olevista hankkeista ei ilmoita työllistämisaikutuksista. Nämä hankkeet ovat tuontihankkeita. Toinen hankkeista on toteutunut ja ilmoittaa, että vaikka työllistämisaikutuksia on ollut ja on edelleen, yrityksellä ei ole tarkkaa tietoa työllistettyjen määrästä. Toinen hankkeistaan puolestaan on vielä kesken, ja arvioi työllistävänsä kahden vuoden kuluessa.

3. Kehitysvaikutusten raportointi

Osana seurantaraportointia yritykset ovat raportoineet kehitysvaikutuksista, joita heidän hankkeellaan on ollut kohdemaassa. Kehitysvaikutukset on raportoitu asteikolla 1-5 kappaleissa 5-10 ja asteikolla 0-5 kappaleissa 11, 13 ja 14, joista

- 0 = not at all eli ”ei lainkaan” (kappaleet 11, 13 ja 14)
- 1 = to a small extent eli ”hieman”
- 2 = to some extent eli ”jonkin verran”
- 3 = to a moderate extent eli ”kohtalaisesti”
- 4 = to a great extent eli ”paljon”
- 5 = to a very great extent eli ”huomattavasti”

Hankkeista on kappaleissa 5-10 ilmoitettu sellaisten hankkeiden määrä, joissa kyseistä kehitysvaikutusta on mitattu olevan, sekä keskiarvo näiden hankkeiden kyseisen kehitysvaikutustekijän määrästä (yrityksiä, jotka ovat vastanneet kysymykseen ”ei lainkaan”, ei siis ole huomioitu). Tuonti-, alihankinta- ja

¹⁵ Yksi suuryritys arvioi työllistävänsä kahden vuoden kuluessa 20 000 henkilöä, kunhan hanke pääsee käyntiin.

29.3.2012

pilotointikohdissa (kappaleet 11, 13 ja 14) on ilmoitettu kaikkien tuonti-, alihankinta- tai pilotointihankkeiden keskiarvo, vaikka jotkut yrityksistä olisivat vastanneet kysymykseen ”ei lainkaan”.

Aiempiä vuosina yritysten on ollut hankala hahmottaa, että seurantaraportointilomakkeessa ollaan kiinnostuneita yrityksen aikaansaamista kehitysvaikutuksista, vaikka ne saattavat tuntua pieniltä verrattuna koko yhteiskunnan laajuisiin vaikutuksiin. Osittain tästä syystä jotkut hankkeet eivät ole aiemmin vastanneet mitään osaan kehitysvaikutuskysymyksistä. Tänä vuonna seuranta on tarkennettu, ja yrityksille on painotettu, että raportoinnissa tulisi mainita myös pienistä kehitysvaikutuksista. Tarkan seurannan ja ohjeistuksen ansiosta kaikki yritykset ovat nyt vastanneet kaikkiin kehitysvaikutuksia koskeviin kysymyksiin.

4. Teknologian ja tietotaidon siirto

48 hankkeesta 36 (75 %) raportoi hankkeeseen liittyneen teknologian ja tietotaidon siirtoon liittyviä kehitysvaikutuksia. Tämä on hyvä tulos, sillä suomalaisten yritysten avulla tehtävän kehitysyhteistyön yksi tarkoitus on hyötyä heillä olevasta osaamisesta siirtämällä teknologiaa ja tietotaitoa sitä tarvitseviin kehitysmaihin. Teknologian ja tietotaidon siirto on myös tärkeässä asemassa YK:n vuosituhattavoitteissa¹⁶. Tarkempi taulukko teknologian ja tietotaidon siirrosta on koottuna alla.

Taulukko 3. Teknologian ja tietotaidon siirtyminen¹⁷

Mittari	Hankkeita (kpl)	Keskiarvo	Hieman	Jonkin verran	Kohtalaisesti	Paljon	Huomattavasti
Teknologian siirto kohdemaihin	27	2,70	8	4	5	8	2
Johdon toimiminen ekspatriaatteina kohdemaassa yli vuoden ajan	9	2,44	3	3	0	2	1
Yrityksen organisaatioon liittyvän tietotaidon siirtoa	21	2,67	4	5	7	4	1
Johdon rakenteen tietotaidon siirtoa	20	2,55	5	3	8	4	0
Talusojohtamisen tietotaidon siirtoa	21	2,33	10	2	3	4	2
Markkinointitietotaidon siirtoa	25	2,48	10	3	4	6	2
Jakelu- ja logistiikkatietotaidon siirtoa	20	2,40	7	4	5	2	2
Tuotantoteknologian tietotaidon siirtoa	20	3,25	4	2	3	7	4
Ympäristötekniikan tietotaidon siirtoa	21	2,28	9	3	5	2	2
Tutkimus & kehitys -tietotaidon siirtoa	21	2,00	8	8	3	1	1
Standardisointitietotaidon siirtoa	17	2,35	7	4	2	1	3
Työoloihin ja työskentelytapoihin liittyvän tietotaidon siirtoa	24	3,29	3	4	6	5	6
Tietotaidon siirtoa kohdemaasta Suomeen	13	2,23	5	4	1	2	1

Useimmat hankkeista raportoivat teknologian tai tietotaidon siirrosta ainoastaan muutamalla osa-alueella. Joukossa oli kuitenkin myös kaksi hanketta, jotka raportoivat teknologian ja tietotaidon siirtymisestä jokaisella osa-alueella, ja kolme hanketta, jotka raportoivat teknologian ja tietotaidon siirtymisestä kaikilla paitsi yhdellä osa-alueella. Kappalemäärissä mitattuna eniten on siirretty markkinointiin sekä työoloihin ja työskentelytapoihin liittyvää tietotaitoa sekä teknologiaa kohdemaahan.

Tietotaidon siirto on olennaista muiden kehitysvaikutusten toteutumisen kannalta. Yksi Reiluun kauppaan keskittyvä projekti raportoi esimerkiksi, että Reilun kaupan standardien täyttäminen oli tuottanut myös positiivisia sosiaalisia vaikutuksia.

¹⁶ <http://www.un.org/millenniumgoals/global.shtml>

¹⁷ Keskiarvo laskettu niistä hankkeista, jotka ovat raportoineet teknologian ja tietotaidon siirrosta kyseisellä mittarilla mitattuna.

29.3.2012

5. Koulutus

Hankkeissa tehtävän koulutuksen tavoitteena on kohdemaan työväestön henkisen pääoman lisääminen. 48 hankkeesta 33 (69 %) raportoi hankkeeseen liittyneen koulutusvaikutuksia. Koulutusta on käytännössä sisällytetty kaikkiin hankkeisiin, jotka ovat olleet siinä vaiheessa, että koulutus on ollut mahdollista ja ajankohtaista. Tarkempi taulukko koulutusvaikutuksista on koottuna alla.

Taulukko 4. Koulutusvaikutukset mittareittain.

Mittari	Hankkeita (kpl)	Keskiarvo	Hieman	Jonkin verran	Kohtalaisesti	Paljon	Huomattavasti
Työssäoppimista	31	3,23	4	6	8	5	8
Eriyisiä koulutusohjelmia	30	2,87	6	6	9	4	5
Ulkoisia koulutuskursseja	15	2,2	4	7	2	1	1
Expatriaattiasiantuntijoiden tuottamaa koulutusta	22	3,09	3	4	7	4	4
Suomalaisen emoyhtiön tuottamaa koulutusta	24	3,17	2	9	2	5	6
Omia koulutustilaisuuksia	22	2,64	8	2	5	4	3
Projektin johdon koulutusta	28	2,93	7	3	8	5	5
Paikalliselle yhteisölle tarjottua tietoisuuden lisäämistä tai koulutusta	25	2,44	11	4	3	2	5

Kaikki niistä hankkeista, jotka raportoivat hankkeella olleen koulutusvaikutuksia, raportoivat myös koulutusvaikutuksia useammilla kuin yhdellä mittarilla mitattuna. Seitsemän hankkeista raportoi koulutusvaikutuksista jokaisella mittarilla. Koulutus on sisältänyt eniten työssä oppimista sekä erityisiä koulutusohjelmia työntekijöille.

6. Sosiaaliset vaikutukset

Hankkeen sosiaalisia vaikutuksia kohdemaan yhteiskuntaan arvioidaan työolosuhteiden ja työntekijöille tarjottujen sosiaalietuuksien kautta. Erityisistä sosiaalisista vaikutuksista kysymisen lisäksi yrityksiltä kysyttiin, noudattavatko ne kohdemaassa paikallista työlainsäädäntöä ja työterveys- ja työturvallisuuslainsäädäntöä, kansainvälisiä sopimuksia työehdoista ja kansainvälisiä työterveys- ja työturvallisuusstandardeja tai muita vapaaehtoisia sosiaalisen vastuun standardeja tai työterveys- ja työturvallisuusstandardeja.

Kaikkien raportointivelvollisten yritysten vastausten yhteenveto lainsäädännön, sopimusten ja standardien noudattamisesta yrityksissä on koottuna alla.

Taulukko 5. Lainsäädännön, sopimusten ja standardien noudattaminen.¹⁸

Mittari	Kyllä	Ei	Ei työllistä
Työntekijän oikeudet ja työehdot: paikallisen työlainsäädännön noudattaminen	31	0	17
Kansainvälisten sopimusten (esim. ILO:n ydinsopimukset mm. lapsi- ja pakkotyövoiman kieltämisestä)	27	4	17
Muiden vapaaehtoisten sosiaalisen vastuun standardien noudattaminen	21	10	17
Työterveys ja turvallisuus: paikallisen työterveys- ja työturvallisuuslainsäädännön noudattaminen	31	0	17
Kansainvälisten työterveys- ja työturvallisuusstandardien (esim. IFC Performance Standards) noudattaminen	22	9	17
Muiden vapaaehtoisten työterveys- ja työturvallisuusstandardien noudattaminen	18	13	17

Kaikki työllistävästä yrityksistä ilmoittavat noudattavansa paikallista työlainsäädäntöä. 87 % työllistävästä yrityksistä noudattaa myös kansainvälisiä sopimuksia työntekijöiden oikeuksista ja työehdoista. Niistä neljästä yrityksestä, jotka ovat vastanneet etteivät noudata kansainvälisiä sopimuksia, yksi kertoo, että koska kyseessä on konsultointibisnes, joka ei ole kovin vaarallista, ei kansainvälisiä sopimuksia ole

¹⁸ Mukana kyllä- ja ei-vastauksissa 25 suoraan ja 5 ainoastaan epäsuorasti työllistävää yritystä sekä yksi yritys (tuontihanke), joka raportoi työllistävänsä ihmisiä suoraan, muttei osaa arvioida määrää.

29.3.2012

tarvinnut kovin paljota miettiä, mutta työntekijöille on otettu lakisääteiset vakuutukset ja lisäksi vapaaehtoinen sairausvakuutus. Toinen yritys puolestaan ilmoittaa, että koska projekti toteutettiin alihankkijan toimesta, ei yritys pystynyt vaatimaan kuin paikallisen lainsäädännön noudattamista, minkä lisäksi hanketta on tällä hetkellä lykätty, ja mikäli sitä jatketaan, partneri vaihtuu. Kolmas yritys kertoo, että työntekijät työllistää partneri, joka noudattaa paikallista lainsäädäntöä. Neljäs yritys ilmoittaa, että ei tiedä, miten kansainväliset sopimukset eroavat kohdemaan lainsäädännöstä. Ne 21 yritystä, jotka noudattavat muita vapaaehtoisia sosiaalisen vastuun standardeja, ovat kaikki samoja kuin ne 26 yritystä, jotka ovat ilmoittaneet noudattavansa työntekijöiden oikeuksia ja työehtoja koskevia kansainvälisiä sopimuksia.

Kaikki työllistävästä yrityksistä ilmoittavat, että hankkeessa noudatetaan paikallista työterveys- ja työturvallisuuslainsäädäntöä. 71 % työllistävästä yrityksistä noudattaa myös kansainvälisiä työterveys- ja työturvallisuusstandardeja. Yhteensä 9 yritystä siis ei noudata kansainvälisiä työterveys- ja työturvallisuusstandardeja.

Yksi näistä yhdeksästä yrityksestä kertoo, että koska kyseessä on konsultointibisnes, joka ei ole kovin vaarallista, ei kansainvälisiä standardeja ole tarvinnut kovin paljota miettiä, mutta työntekijöille on otettu lakisääteiset vakuutukset ja lisäksi vapaaehtoinen sairausvakuutus. Kaksi muuta puolestaan sanoo, ettei ole tutustunut kansainvälisiin standardeihin eikä tiedä, miten kansainväliset standardit eroavat kohdemaan lainsäädännöstä. Neljäs yritys ilmoittaa, että koska projekti toteutettiin alihankkijan toimesta, ei yritys pystynyt vaatimaan kuin paikallisen lainsäädännön noudattamista, minkä lisäksi hanketta on tällä hetkellä lykätty, ja mikäli sitä jatketaan, partneri vaihtuu. Viides yritys kertoo, että työ tapahtuu kotiolosuhteissa, jolloin työterveysstandardeja voi olla vaikeaa seurata, koska ne on kehitetty teollisuuden tarpeisiin. Kuudes ilmoittaa, että partneri tekee töitä omassa yrityksessään ja noudattaa paikallista lainsäädäntöä, ja seitsemäs, etteivät kyseiset standardit ole relevantteja yrityksen toimialalla. Kaksi yritystä ei ole kertonut, miksi hankkeessa ei noudateta kansainvälisiä työterveys- ja työturvallisuusstandardeja.

Ne 18 yritystä, jotka ovat vastanneet noudattavansa muita vapaaehtoisia työterveys- ja työturvallisuusstandardeja, ovat kaikki samoja kuin ne 22 yritystä, jotka ovat vastanneet noudattavansa kansainvälisiä työterveys- ja työturvallisuusstandardeja.

Vaikka kaikissa hankkeissa ei noudatetakaan kansainvälisiä standardeja, osa hankkeista pyrkii siihen tulevaisuudessa. Muutama hankkeista raportoi, että tietoisuutta standardeista on jo onnistuttu lisäämään kohdemaassa, ja että tavoitteena on ennen pitkää saavuttaa vähintään kansainvälisten standardien asettama vähimmäistaso.

Lakien, standardien ja sopimusten noudattamisesta raportoinnin lisäksi yrityksiltä kysyttiin myös muista sosiaalisista vaikutuksista, joita olivat keskimääräistä paremman palkan maksaminen, majoituksen tarjoaminen työntekijöille ja HIVin/AIDSin ennaltaehkäisyyn liittyvät ohjelmat. 27 (87 % työllistävästä) yritystä raportoi, että hankkeeseen on liittynyt sosiaalisia vaikutuksia. Taulukot sosiaalisista vaikutuksista ovat alla.

29.3.2012

Taulukko 6. Palkkojen maksaminen.

Mittari	Hankkeita (kpl)	Keskiarvo	Hieman	Jonkin verran	Kohtalaisesti	Paljon	Huomattavasti
Keskimääräistä paremmat palkat	24	2,71	3	10	5	3	3

Taulukko 7. Muut sosiaaliset vaikutukset.

Mittari	Kyllä	Ei	Ei työllistä
Työntekijöille tarjottuja majoitusmahdollisuuksia	4	27	17
Ennaltaehkäiseviä toimia HIViä/AIDSia tai muita kroonisia sairauksia vastaan	6	25	17

Tuloksista selviää, että 92 % suoraan työllistävästä yrityksistä (24 26:sta¹⁹) maksaa keskimääräistä parempaa palkkaa.

Ainoastaan kaksi yritystä ilmoitti, että sosiaalisia kehitysvaikutuksia on ollut kaikilla kolmella mittarilla mitattuna. Toinen näistä yrityksistä on keskittynyt Reilun kaupan tuotteisiin, ja toinen oli koulutushanke. Sosiaalisista vaikutuksista raportoineista hankkeista 5 oli raportoinut sosiaalisia vaikutuksia kahdella mittarilla. Mittareiksi on tässä tapauksessa laskettu HIVin/AIDSin ehkäisemiseen pyrkivät ohjelmat, työntekijöille tarjottavat majoitusmahdollisuudet sekä työntekijöille maksettu keskimääräistä parempi palkka. Mittariksi ei ole laskettu sitä, mitä säädöksiä yritys noudattaa.

Tämänvuotinen seurantaraportointikysely oli sikäli erilainen kuin viimevuotinen, että yrityksiltä kysyttiin erikseen eri tasojen lainsäädännöstä ja standardeista. Mikäli kysymykseen joidenkin säädösten tai lakien noudattamisesta oli vastattu ei, kysyttiin minkä vuoksi. Yksi mainituista syistä oli, että yrityksellä ei ole tarpeeksi tietoa kansainvälisistä sopimuksista ja standardeista. Liikekumppanuustuen hakijoille suunnitellun E&S-voucherin tarkoitus on auttaa tässä, eli nostaa tietoisuutta näissä asioissa ja aikaistaa niiden käyttöönottoa ja soveltamista.

7. Vaikutukset naisten työllistymiseen ja sukupuolten väliseen tasa-arvoon

Hankkeiden vaikutukset sukupuolten väliseen tasa-arvoon ja naisten työllistymiseen ovat myös sosiaalisia vaikutuksia. Naisten koulutus ja taloudellisen aseman parantaminen vähentää köyhyyttä ja tuottaa hyvinvointia koko yhteisölle: sukupuolten välisen tasa-arvon lisääminen ja naisten aseman parantaminen ovat myös keskeisiä YK:n vuosituhattavoitteiden saavuttamisen kannalta.

Hankkeiden työllistämien naistyöntekijöiden määrä on 269 eli 22,6 % työpaikoista, ja naisia työllisti 17 yritystä. Kaikkiaan naisia työllisti siis 68 % suorasta työllistämisestä raportoineista yrityksistä. 28 (58 %) hankkeista arvioi, että niillä on ollut positiivinen vaikutus naisten työllistymiseen ja työolosuhteisiin. Lähes kaikki näistä hankkeista, 26 (54 %) hanketta, arvioivat myös, että hankkeella on ollut suotuisia vaikutuksia sukupuolten väliseen tasa-arvoon. Kaikki positiivisesti sukupuolten väliseen tasa-arvoon vaikuttaneista hankkeista ovat vaikuttaneet positiivisesti myös naisten työllistymiseen ja työoloihin. Vaikuttaa siltä, että hakijat ovat osanneet edellisvuotta paremmin arvioida, millaisia vaikutuksia hankkeilla on ollut sukupuolten väliseen tasa-arvoon. Tämä voi johtua siitä, että hankkeet ovat nyt pidemmällä kuin vuosi sitten. Tänä vuonna yrityksiltä kysyttiin myös, millaisia positiiviset vaikutukset ovat

¹⁹ 26 sisältää ne 25 yritystä, jotka ovat raportoineet suorasta työllistämisestä, sekä aiemmin mainitun yrityksen, joka työllistää ihmisiä suoraan, muttei ole raportoinut työllistämisaikutuksia, koska ei osaa arvioida määriä.

29.3.2012

olleet, mikä on myös osaltaan saattanut auttaa määrittelemään, onko hankkeella ollut positiivisia vaikutuksia.

Tapoja vaikuttaa positiivisesti naisten työllistymiseen ja työoloihin ja sukupuolten väliseen tasa-arvoon ovat olleet mm. UN Global Compactin noudattaminen, palkallisen äitiys- ja isyysloman takaaminen työntekijöille, imetystaukojen sisällyttäminen työaikaan, lastenhoidon hankkiminen naistyöntekijöiden lapsille, rintasyövän ehkäisyohjelman toteuttaminen, vuosittaisten rintasyöpätutkimusten toteuttaminen, saman palkan maksaminen samasta työstä sekä miehille että naisille, kaikkien työntekijöiden tasa-arvoinen kohtelu, sekä paikallisten naisten palkkaaminen johtotehtäviin. Lisäksi osa yrityksistä ilmoittaa palkkaavansa yhtä lailla naisia kuin miehiä, mikä on kohdemaassa epätavallista ja siten parantaa naisten asemaa kohdemaassa. Lisäksi osa hankkeista keskittyy aloille, joilla työntekijät ovat pääasiassa naisia, joten tällaisille aloille kohdistuneet hankkeet vaikuttavat jo sellaisenaan positiivisesti naisten työllistymiseen, minkä lisäksi monissa hankkeista koulutetaan sekä mies- että naistyöntekijöitä.

Yhteenveto yritysten vastauksista on koottuna alla olevaan taulukkoon.

Taulukko 8. Vaikutukset naisten työllistymiseen ja sukupuolten väliseen tasa-arvoon.

Mittari	Hankkeita (kpl)	Keskiarvo	Hieman	Jonkin verran	Kohtalaisesti	Paljon	Huomattavasti
Positiivinen vaikutus naisten työllistymiseen ja työolosuhteisiin	28	2,29	5	13	8	1	1
Positiivinen vaikutus sukupuolten tasa-arvoon	26	2,65	6	6	7	5	2

8. Yleinen infrastruktuuri

Raportin täyttäneistä yrityksistä 16 (33 %) raportoi hankkeensa tuottaneen kehitysvaikutuksia kohdemaan yleiseen infrastruktuuriin. Lähes kaikki vaikutuksista raportoineet hankkeet raportoivat vaikutuksista ainoastaan yhdellä tai kahdella yleisen infrastruktuurin sektorilla - viisi hanketta kuudestatoista eli vajaa yksi kolmasosa raportoi vaikutuksista kolmella tai useammalla yleiseen infrastruktuuriin vaikuttaneella osa-alueella. Yksikään hankkeista ei raportoinut vaikutuksista infrastruktuuriin kaikilla osa-alueilla. Tämä olisikin ollut epätavallista, sillä yleensä hankkeita ei toteuteta paikoissa, joissa ei ole minkäänlaista yleistä infrastruktuuria, minkä lisäksi vain todella harvalla yrityksellä on tarvittavat resurssit kaiken yleisen infrastruktuurin luomiseen tyhjästä. Tulokset on koottu alla olevaan taulukkoon.

Taulukko 9. Vaikutukset yleiseen infrastruktuuriin mittareittain.

Mittari	Hankkeita (kpl)	Keskiarvo	Hieman	Jonkin verran	Kohtalaisesti	Paljon	Huomattavasti
Parannusta teissä tai kuljetusreiteissä	2	3,00	0	1	0	1	0
Parannusta energiantuotannossa	3	3,00	0	1	1	1	0
Parannusta ICT-systeemeissä	10	1,70	5	3	2	0	0
Parannusta veden saannissa	4	1,75	3	0	0	1	0
Parannusta jätevesien käsittelyssä	3	2,33	1	1	0	1	0
Parannusta jätehuollossa	6	1,50	3	3	0	0	0
Parannusta lastentarhoissa, kouluissa, sairaaloissa tai terveyskeskuksissa	5	2,40	1	2	1	1	0

Parannukset infrastruktuuriin ovat esimerkkejä kohteista, joihin kehitysmaayritysten on oltava valmiita investoimaan, koska valmista infrastruktuuria ei välttämättä ole. Tyypillistä on myös, että yksi yritys on vaikuttanut yhteen tai muutamaamaan infrastruktuurin osa-alueeseen, ei kaikkiin. Ylivoimaisesti eniten oli vaikuttettu ICT-systeemien parantumiseen.

29.3.2012

Tämän vuoden kysymyksissä on erikseen painotettu, että kysymyksellä tarkoitetaan nimenomaan vaikutuksia yleiseen infrastruktuuriin eikä ainoastaan esimerkiksi hankkeen omaan energiansaantiin tai ICT-systeemeihin. Tänä vuonna huomattavasti aiempaa harvempi hanke on raportoinut vaikutuksista yleiseen infrastruktuuriin, kun aiemmin luvut ovat olleet hämmästyttävän korkeita. Tämän vuoksi on syytä olettaa, että tänä vuonna kaikki raportoidut vaikutukset ovat tosiasiaassa kohdistuneet yleiseen infrastruktuuriin.

9. Markkinat ja tuotantorakenne

Yksi liikekumppanuustuen tarkoituksista on vaikuttaa kohdemaan markkinoiden ja tuotantorakenteen vahvistumiseen ja monipuolistumiseen ja siten vähentää kehittyvien maiden riippuvuutta yksittäisistä sektoreista. Raportin täyttäneistä yrityksistä 36 (75 %) raportoi hankkeen tuottaneen vaikutuksia kohdemaan markkinoihin ja niiden tuotantorakenteeseen. Tulokset on koottu alla olevaan taulukkoon.

Taulukko 10. Vaikutukset markkinoihin ja niiden tuotantorakenteeseen.

Mittari	Hankkeita (kpl)	Keskiarvo	Hieman	Jonkin verran	Kohtalaisesti	Paljon	Huomattavasti
Luonut uusien tuotteiden tuotantoa kohdemaassa	23	2,48	7	2	10	4	0
Parantanut kohdemaassa tuotettavien tuotteiden laatua	27	2,85	8	5	2	7	5
Parantanut perushyödykkeiden saatavuutta	13	2,31	5	2	3	3	0
Vahvistanut kilpailua bisnessektorilla kohdemaassa	25	1,96	13	6	2	2	2
Luonut suoraa vientiä kohdemaasta	17	2,59	5	3	4	4	1
Projekti on toteutettu maaseudulla tai teollistumattomassa kaupungissa	20	2,70	7	3	3	3	4
Edesauttanut uuden teollisuudenalan syntyä kohdemaahan	19	2,11	10	3	2	2	2
Vahvistanut paikallisten pien- ja suuryritysten välisiä yhteyksiä	17	1,94	9	4	1	2	1
Lisännyt raaka-aineiden tuotantoa kohdemaassa	8	3,00	2	0	3	2	1

Useimmat niistä hankkeista, jotka ilmoittivat hankkeessa olleen markkinoihin ja tuotantorakenteeseen liittyviä kehitysvaikutuksia, raportoivat vaikutuksia olleen useammalla kuin yhdellä mittarilla mitattuna: vain kolme hanketta raportoi vaikutuksista ainoastaan yhdellä mittarilla mitattuna, ja vain kaksi hanketta ainoastaan kahdella mittarilla mitattuna. Kolme hankkeista raportoi, että markkinoihin ja tuotantorakenteeseen liittyviä kehitysvaikutuksia on esiintynyt kaikilla mittareilla mitattuna.²⁰ Eniten on parannettu kohdemaassa tuotettavien tuotteiden laatua ja vahvistettu kilpailua bisnessektorilla kohdemaassa.

10. Ympäristövaikutukset

Hankkeiden, joissa käytetään merkittävässä määrin uusiutuvia energianlähteitä ja raaka-aineita, katsotaan erityisesti edistävän kestävästä kehitystä. Myös niillä hankkeilla, jotka lisäävät energiatehokkuutta, joissa tuotetaan ympäristöystävällistä teknologiaa tai käytetään ympäristöystävällistä tuotantoprosessia, katsotaan olevan erityisen hyviä vaikutuksia kestävästä kehityksen kannalta. Kuitenkin kaikilta hankkeilta toimialasta riippumatta edellytetään kokonaisvaltaista ympäristövaikutusten huomioon ottamista ja niistä raportoimista.

Raportin täyttäneistä yrityksistä 29 (60 %) raportoi hankkeeseen liittyvistä positiivisista ympäristövaikutuksista. Vaikutukset ovat merkittäviä, koska läheskään kaikki hankkeet eivät sisällä mahdollisuuksia

²⁰ Nämä hankkeet ovat tuontihanke, joka suunnittelee perustavansa yhteisyrityksen ja jonka toiminta perustuu kestävästä kehityksen periaatteille, yhteisyrityksen perustanut yritys sekä hanke, jota vetää voittoa tavoittelematon yhteisyritys, ja jonka tarkoituksena oli kahvin viljelyn edistäminen kohdemaassa.

29.3.2012

vaikuttaa ympäristöön. Kun vuonna 2012 toteutettava E & S -voucher saadaan käyttöön, odotetaan sen osaltaan entisestään lisäävän ympäristövaikutuksia. Tulokset on koottu alla olevaan taulukkoon.

Taulukko 11. Hankkeiden ympäristövaikutukset.

Mittari	Hankkeita (kpl)	Keskiarvo	Hieman	Jonkin verran	Kohtalaisesti	Paljon	Huomattavasti
Hankkeessa on käytetty uusiutuvia energianlähteitä	11	2,27	3	4	3	0	1
Lisännyt energiatehokkaiden menetelmien ja ympäristöystävällisten raaka-aineiden käyttöä	18	2,06	7	6	2	3	0
Lisännyt investointeja energiatehokkuuteen	15	1,87	6	5	4	0	0
Lisännyt ympäristöystävällisen teknologian tai siihen liittyvien komponenttien tuotantoa	7	2,00	3	2	1	1	0
Hankkeessa on toteutettu ympäristöstrategiaa	18	1,83	10	4	2	1	1
Hankkeen ympäristövaikutuksia on tarkkailtu	16	2,13	8	4	1	0	3
Lisännyt tietoisuutta kansainvälisistä sosiaalisista- ja ympäristöstandardeista suomalaisessa emoyhtiössä	21	2,05	9	5	5	1	1
Lisännyt sosiaalisten- ja ympäristöstandardien noudattamista	24	1,88	10	9	3	2	0

Useimmin esiintyviä ympäristövaikutuksia olivat sosiaalisten ja ympäristöstandardien lisääntyneet noudattaminen sekä lisääntyneet tietoisuus kansainvälisistä ja sosiaalisista standardeista suomalaisessa yrityksessä. Tähän voi mahdollisesti vaikuttaa se, että kaikilla liikekumppanuustukea hakevista yrityksistä ei ole ennestään kansainvälistä kokemusta²¹, joten tietoa kansainvälisestä lainsäädännöstä ja standardeista ei välttämättä vielä ole. Liikekumppanuustukea hakevia yrityksiä ei kuitenkaan ole pyydetty raportoimaan mahdollisesta aikaisemmasta kansainvälistymiskokemuksesta.

Niistä hankkeista, jotka ilmoittivat hankkeessa olleen ympäristövaikutuksia, useimmat raportoivat vaikutuksia olleen useammalla kuin yhdellä mittarilla mitattuna. Kaksi hankkeista raportoi, että ympäristöön liittyviä kehitysvaikutuksia esiintyi vain yhdellä mittarilla mitattuna: kaksi hanketta puolestaan raportoi ympäristöön liittyviä kehitysvaikutuksia kaikilla mittareilla mitattuna.

11. Tuonti

48 hankkeesta seitsemän oli hankkeiden luokittelun mukaan luonteeltaan tuontihankkeita (vientä kehitysmaasta). Näistä hankkeista neljä ei kuitenkaan raportoinut tuonnista seurantaraportissaan. Yhtä näistä neljästä hankkeesta on lykätty toistaiseksi, ja kaksi hankkeista on lopetettu. Lisäksi yksi on kesken, mutta sen voidaan olettaa johtavan tuontiin tulevaisuudessa. Yhteensä kolme tuontihankkeiksi luokiteltua hanketta siis raportoi tuonnista. Lisäksi yhdeksän hanketta, joita ei ollut luokiteltu tuontihankkeiksi, raportoi tuonnista. Tuontihankkeita oli siis yhteen laskettuna 12 hanketta.

Jokainen tuonnista raportoineista hankkeista oli raportoinut myös tuontiin liittyneistä kehitysvaikutuksista.²² Alla olevaan taulukkoon on kerätty tuontiin liittyviä kehitysvaikutuksia. Taulukkoon on

²¹ Edellisen vuoden (2007) hankkeiden raportoinnissa lisääntyneet tietoisuus kansainvälisistä sosiaalisista ja ympäristöstandardeista lukeutui myös merkittävimpiin ympäristövaikutuksiin. Suuri osa liikekumppanuustuen hakijoista on pieniä tai keskisuuria yrityksiä, joilla ehkä keskimäärin ei löydy samanlaista kansainvälistä kokemusta kuin suuryrityksiltä. Esimerkiksi vuonna 2008 79 % hakijoista oli PK-yrityksiä (vuonna 2009 81 %, vuonna 2010 84 % ja vuonna 2011 74 %).

²² Tämän lisäksi tuontiin liittyvistä kehitysvaikutuksista ei raportoinut yksikään hanke, jolla ei ole ollut tuontia kohdemaasta, kuten aiempina vuosina on tapahtunut - toisin sanottuna ainoastaan ne yritykset, joiden hankkeisiin todella oli sisällytetty tuontia, raportoivat tänä vuonna tuontiin liittyvistä kehitysvaikutuksista. Tästä on osaksi kiittäminen sitä, että tänä vuonna raportit tarkastettiin heti saapumisen jälkeen pintapuolisesti, ja puutteellisiin raporteihin pyydettiin täydennyksiä, ja väärään osioon täytetyt vastaukset pyydettiin muuttamaan.

29.3.2012

kerätty kaikki tuontiin liittyviä kehitysvaikutuksia raportoineiden hankkeiden vastaukset, ja mukana on aiemmista taulukoista poiketen myös ”ei lainkaan”-kenttä, joka tarkoittaa, että hankkeella ei ole ollut tuontiin liittyviä kehitysvaikutuksia kyseisellä mittarilla mitattuna.

Taulukko 12. Tuontiin liittyvät kehitysvaikutukset

Mittari	Hankkeita (kpl)	Keskiarvo	Ei lainkaan	Hieman	Jonkin verran	Kohtalaisesti	Paljon	Huomattavasti
Tuonnin volyymin kasvu	12	2,50	0	2	5	2	3	0
Tuotujen tuotteiden ympäristö- tai sosiaalisertifiointi	12	0,50	7	4	1	0	0	0
Paremmat tuotteiden pakkaus- tai merkintämenetelmät	12	1,25	6	1	3	1	0	1
Tuotteiden korkeampi laatu	12	2,92	0	2	5	0	2	3
Tuotantolinjan tai -tekniikoiden kehittäminen	12	2,42	2	1	3	3	2	1
Kohdemaan kumppaniyrityksen kasvanut tietoisuus EU:n tai Suomen tuontivaatimuksista	12	3,08	1	2	0	3	4	2
Kohdemaan kumppaniyrityksen lisääntynyt pätevyys täyttää EU:n tai Suomen tuontivaatimukset	12	3,08	1	1	1	3	5	1

Taulukon lukujen perusteella 92 % tuontivaikutuksista raportoineista hankkeista (11 hanketta 12:sta) on onnistunut lisäämään pätevyyttä täyttää tuontivaatimuksia (yllä olevan taulukon alin rivi), eli kyseessä on yksi LKT-instrumentin tavoitteena oleva lisäarvoa tuottava elementti²³.

12. Uuden yhtiön perustaminen

48 hankkeesta 27:ssä oli tarkoituksena perustaa uusi yhtiö kohdemaahan. Vuoden 2011 seuranta-raportoinnissa 48:sta vuoden 2008 hankkeesta 15 (31 % kaikista hankkeista, 56 % uuden yhtiön perustamiseen tähtäävistä hankkeista) raportoi perustaneensa uuden yhtiön kohdemaahan. Lisäksi kolme hanketta, joiden tavoitteena on uuden yhtiön perustaminen kohdemaahan, on kesken, ja on hyvin mahdollista, että näissä hankkeissa tullaan perustamaan uusi yhtiö kohdemaahan. Lisäksi yhtä hankkeista on lykätty toistaiseksi, ja on mahdollista, että uusi yritys tullaan vielä perustamaan. Perustetuista 15 yhtiöstä viisi on yhteisyrityksiä ja kymmenen tytäryhtiöitä. Kaksi kohdemaahan perustetuista yrityksistä on kuitenkin tässä vaiheessa ns. pöytälaatikkoyrityksiä, eikä yritystoimintaa vielä ole. Muut perustetuista yhtiöistä ovat kuitenkin onnistuneissa, edelleen voimissaan olevissa hankkeissa. Kahdeksan hankkeen ei odoteta johtavan yrityksen perustamiseen myöskään tulevaisuudessa, sillä hankkeet on lopetettu.

Vaikka yksikään sellaisista yrityksistä, jossa yrityksen perustaminen ei ole ollut tarkoituksena, ei ole perustanut uutta yritystä kohdemaahan, kolme sellaista yritystä, joiden tarkoituksena on ollut jokin muu, ilmoittaa aikovansa perustaa uuden yhtiön kohdemaahan tulevaisuudessa. Nämä hankkeet ovat tuontihanke, jossa aiotaan perustaa yhteisyritys, toistaiseksi lykätty lisensointihanke, jonka toivotaan pääsevän uudelleen käyntiin seuraavien kahden vuoden aikana, sekä alihankintahanke, jossa aiotaan perustaa yhteisyritys.

13. Alihankintasuhteen muodostaminen

48 hankkeesta viisi oli hankkeiden luokittelun mukaan luonteeltaan alihankintahankkeita. Näistä yrityksistä kolme ei kuitenkaan raportoinut alihankinnasta seurantaraportissaan. Yksi hankkeista on lopetettu ja yksi hankkeista on keskeytetty toistaiseksi, eikä sen käynnistyminen uudelleen vaikuta

²³ Hanke katsotaan lisäarvoa tuottavaksi, mikäli tuenhakija panostaa kohdemaapartnereiden koulutukseen ja/tai kehittämiseen, sekä tuotantorakenteen monipuolistamiseen, esimerkiksi tuotannon laadun tai työolojen ja -tapojen parantamisen muodossa. Pelkän tuonnin (viennin kohdemaasta) aloittamisen ei yksinään katsota olevan lisäarvollista.

29.3.2012

todennäköiseltä. Yksi hankkeista on toistaiseksi kesken, ja on mahdollista, että hanke johtaa alihankintaan tulevaisuudessa. Seurantareportissa alihankinnasta raportoi siis kaksi alihankintahanketta. Lisäksi 12 hanketta, joita ei ollut määritelty alihankintahankkeiksi, raportoi alihankinnasta. Kolmessa näistä hankkeista alihankinta on kuitenkin sittemmin lopetettu, tai alihankintasuhde on solmittu, mutta alihankintaa ei ole vielä aloitettu, koska hanketta on lykätty. Yhteensä yhtiöistä 14 (29 %) on muodostanut alihankintasuhteen kohdemaassa toimivan yrityksen tai yritysten kanssa, ja 11 alihankintasuhdetta on edelleen voimissaan. Kaikki näistä yhdestätoista alihankintasuhteesta ovat onnistuneissa, edelleen toimivissa hankkeissa.

Yhä toiminnassa olevissa alihankintasuhteissa alihankintana hankittujen tuotteiden loppuasiakkaita ovat kuudessa hankkeessa Suomen tai EU:n kansalaiset, kahdessa hankkeessa paikalliset asukkaat ja kolmessa hankkeessa sekä Suomen/EU:n kansalaiset että paikalliset asukkaat. Alla olevassa taulukossa on eritelty alihankinnan luomia kehitysvaikutuksia hankkeissa.

Taulukko 13. Alihankintaan liittyvät kehitysvaikutukset.

Mittari	Hankkeita (kpl)	Keskiarvo	Ei lainkaan	Hieman	Jonkin verran	Kohtalaisesti	Paljon	Huomattavasti
Alihankittujen tuotteiden tuotannon volyymin kasvu	14	1,64	4	4	1	3	2	0
Alihankittujen tuotteiden ympäristö- tai sosiaalisertifiointi	14	0,36	11	1	2	0	0	0
Paremmat tuotteiden pakkaus- tai merkintämenetelmät	14	1,07	7	4	1	0	1	1
Tuotteiden korkeampi laatu	14	2,21	2	4	3	1	2	2
Tuotantolinjan tai -tekniikoiden kehittäminen	14	2,07	2	5	2	1	3	1

Alihankintaan liittyvistä kehitysvaikutuksista tuotteiden laadun parantumiseen, tuotantolinjan tai -tekniikoiden kehittämiseen ja tuotannon volyymin kasvuun on vaikutettu eniten.

14. Suomalaisen ympäristöteknologian pilotointi

Vuonna 2008 liikekumppanuustukeen ei vielä alkuvuodesta kuulunut pilotointi, mutta maaliskuusta lähtien pilotointiin sai hakea tukea. 48 hankkeesta yhteensä kolme (6,25 %) raportoi vuoden 2011 seurantaraportissaan ympäristöteknologian pilotoinnista kohdemaassa.²⁴ Näistä kolmesta hankkeesta yksi oli hyvin onnistunut, ja kahta oli lykätty toistaiseksi.

Kolmesta hankkeesta yksi raportoi, että teknologiaa muokattiin hieman, yksi jonkin verran, ja kolmas, että teknologiaa muokattiin kohtalaisesti sopimaan kohdemaan olosuhteisiin. Kaksi hanketta kolmesta arvioi pilotoinnin olleen hieman onnistunutta, ja kolmas arvioi pilotoinnin onnistumisen kohtalaiseksi. Yhdessä hankkeessa teknologian koettiin soveltuvan kohdemaahan muokkauksen jälkeen jonkin verran, ja kahdessa muissa hankkeessa paljon, eli hyvin. Lisäksi yksi hankkeista arvioi teknologian soveltuvan muihin kehitysmaihin hieman, eli melko huonosti, kun taas kaksi muuta hanketta arvioi teknologian erittäin sopivaksi muihin kehitysmaihin. Tulokset on koottu alla olevaan taulukkoon.

²⁴ Yksikään hankkeista, joka raportoi pilotoinnista, ei ollut hakenut rahoitusta sitä varten. Yksi hankkeista ei ole voinut hakea tukea pilotointiin, sillä hakemus on lähetetty ennen kuin liikekumppanuustuen säännöt muuttuivat. Kaksi pilotoinnista raportoineista hankkeista ei ole hakenut tukea pilotointiin, vaikka se olisi ollut mahdollista. Ainakin toisessa näistä on epätodennäköistä että hakija on tiennyt tukiehtojen muutoksesta, koska hakemus oli lähetetty vanhalla hakemuspohjalla.

29.3.2012

Taulukko 14. Ympäristöpilotoinnin onnistuminen.

Mittari	Hankkeita (kpl)	Keskiarvo	Ei lainkaan	Hieman	Jonkin verran	Kohtalaisesti	Paljon	Huomattavasti
Ympäristötekniikan muokkaaminen paikallisiin olosuhteisiin sopivaksi	3	2,00	0	1	1	1	0	0
Yrityksen arvio pilotoinnin onnistumisesta	3	1,67	0	2	0	1	0	0
Yrityksen arvio teknologian soveltuvuudesta kohdemaahan	3	3,33	0	0	1	0	2	0
Yrityksen arvio teknologian soveltuvuudesta muihin kehittyviin maihin	3	3,67	0	1	0	0	0	2

Näiden kolmen hankkeen tulosten perusteella pilotointi oli melko hyvin onnistunutta. Huomattavaa kuitenkin on, että pilotointi näytti näissä hankkeissa olevan sivutuote, jota ei ollut suunniteltu ja johon ei ollut haettu tukea. Pilotoinnin onnistumisesta tapauksissa, joissa pilotointi on hankkeen päätarkoitus ja siihen haetaan tukea, saataneen tietoa vasta myöhempien vuosien hankkeiden seurantaraporttien yhteydessä.

Viime vuoden seurantaraportoinnissa vuoden 2008 hankkeista seitsemän raportoi ympäristötekniikan pilotoinnista kohdemaassa, ja tänä vuonna pilotoinnista raportoineita oli enää kolme. Nämä kolme hanketta olivat kaikki raportoineet pilotoinnista myös viime vuoden seurantaraportissa. Viime vuonna joukossa oli kuitenkin neljä hanketta, jotka olivat vastanneet ei kysymykseen pilotoinnista, mutta olivat kuitenkin täyttäneet pilottihankkeille tarkoitetut kysymykset. Tänä vuonna raporttien palautusten yhteydessä tehtyjen lisätarkennusten vuoksi joukossa ei tällä kertaa ole tällaisia virheellisiä kyllä-vastauksia.

15. Jatkohankkeet

Vuoden 2008 hankkeista viisi oli jatkohakemuksia. Yksi jatkohakemuksista on vuoden 2006 hankkeen jatkohakemus, ja neljä muuta puolestaan vuoden 2007 hankkeiden jatkohakemuksia. Vuoden 2006 hanke on lopetettu, mikä oli tiedossa jo ensimmäisen hakemuksen viimeisessä seurantaraportissa.

Vuoden 2007 yhteisyrityshanke on lopetettu, mutta tulos oli vielä ensimmäisen hankkeen viimeisessä seurantaraportissa ”lykätty/kesken”. Hanke on lopullisesti haudattu vasta jatkohankkeen seurantaraportoinnin aikana.

Muut kolme vuoden 2007 hankkeista ovat edelleen hyvissä voimissa, eikä tämä tulos ole muuttunut siitä, kun varsinaisten hankkeiden viimeinen seurantaraportti jätettiin. Hankkeet ovat luonteeltaan kohdemaapartnerin koulutukseen keskittynyt hanke sekä kaksi hanketta, joissa perustettiin tytäryritys kohdemaahan.

Onnistuneiden hankkeiden investoinnit eivät ole kasvaneet, ja myös hankkeiden kehitysvaikutukset ovat pysyneet keskimäärin samalla tasolla. Yksi yrityksistä kuitenkin työllistää tällä hetkellä 10 henkilöä enemmän kuin alkuperäisen hankkeen viimeisen seurantaraportin aikaan. Samoin yhden yrityksen toiminta kohdemaassa on muuttunut tuottamattomasta tuottavaksi.